

להזדזת נתן

גליון קנ"ח (שנה ד') ◊ פרשת נח ◊ חודש חשוון שנת תשפ"ה לפ"ק

תורת נתן

פנינים מספר "להורות נתן" על התורה

פחותים בלשון הקודש

וְהָיָה כָּל הָאָרֶץ שִׁפְהָ אֶחָת (יא, א). פירש"י לישון הקודש.

והיוני דאף שדברו לשון הקודש מ"מ באו בעצה אחת למרוד בהקב"ה, הרי זהדיבור לעצמו אינו מועיל להיות צדיק, והעיקר הוא תוכן הדברים וכמ"ש הרמב"ם (אבות פ"א מט"ז) "דברים של קדושה בלשון ערבי עדיף על דברים פחותים בלשון הקודש."

דור ההפלה היו אחד בפה ואחד בלב

וְהָיָה כָּל הָאָרֶץ שִׁפְהָ אֶחָת וְדַבָּרִים אֶחָדִים (יא, א). כבר האריזו בחטא דור הפלה.

וי"ל שרק שפתם היתה אחת ולא לבם, והיוני דברים אחדים ולא דבר אחד, כי הדברים היו כבר אחדים, שמעשיהם לא היה אחד אלא אחדים כמות, ורק שפתם היתה אחת, מן השפה ולחון היו באחדות, וע"כ חשש השי"ת שבכח שקר זה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות. וכדי לגלות קלונם ברבים אמר השי"ת להפיצם.

בזכותו של שם זכו לטלית של מצוה, ובזכותו של אברהם זכו בציצית

וַיִּקַּח שֵׁם וַיְקַטֵּא אֶת הַשְּׂמֹלֶה וְגו' (ט, ג). פירש"י לימד על שם שנתאמן במצוה יותר מיפת לכך זכו בניו לטלית של ציצית.

והקשה שפתי חכמים דבש"ס סוטה (זי) אמרו בשכר שאמר אברהם אבינו מחוט ועד שרוך נעל זכו בניו לחוטיין של תכלת, ומשמע דמצות ציצית לא זכו בה אלא בשכר דיבור מחוט ולא משום כיוסיו של שם עיי"ש.

ולענ"ד י"ל דבבגד של ד' כנפות איכא ב' מצוות, הבגד והציצית, כי גם הטלית הוא מצוה וכדמוכח מלשון רש"י בבא קמא (ט) התנאה לפניו במצוות וכו' טלית נאה וכו' עיי"ש, הרי דבטלית איכא מצוה מלבד הציצית. ועיין בזה ס' להורות נתן עה"ת ס"פ פקודי.

וא"כ י"ל דבזכותו של שם זכו לטלית של מצוה ובזכותו של אברהם זכו בציצית. ואע"כ דלא יתכן טלית של מצוה בלא ציצית, מ"מ שתי מצוות איכא עכ"פ.

דיבורים של קדושה בלשון ערבי - עדיף על דברים

שיח מזהר"ן

פנינים מספר "שיחות מלוא מלכה"

הגה"ק רבי יוסף ענגיל זי"ע ראב"ד קראקא בעמח"ס 'אתון דאורייתא' ושאר ספרים

א' מרחשון

רבי יוסף ענגיל זי"ע היה ראב"ד בקראקא, והוא טמון בוניה הבריה, משום שבמלחמת העולם הראשונה הוא נמלט לווינה, ושם נפטר. וזכיתו ב"ה לעלות על קברו בשנה זו ביום היראצייט, ביום שני בדר"ח חשוון. רבי יוסף ענגיל חיבר כמה וכמה ספרים בחייו, ונפרטם אחת לאחת, הספר הראשון הדפיס בשנת תרמ"ט, כשהיה בן שלשים שנה, ונקרא בשם "ע" פנים לתורה" והוא שבעים תירוצים על קושיא אחת במס' פסחים, ואגב זה מברר שם כמה וכמה סוגיות עמוקות שבש"ס, בענין היתר מצטרף לאיסור, עשה דוחה לא תעשה, טעם כעיקר, ועוד כמה סוגיות עמוקות. ספר דומה חיבר אח"כ בשם "גבורות שמונים" והוא שמונים תירוצים על קושיא אחת בדיני סוטה. מלבד זה חיבר גם ספר בשם "לקח טוב" ובו יסודות שונים וכללים חשובים בסוגיות הש"ס, שהדפיס בשנת תרנ"ג, ועל ספר זה כתב הסכמה האבני נזר זי"ע, והאבני"ז בדרך כלל לא נהג לתת הסכמות, ובודאי שלא לכתוב תוארים גדולים, אבל משום כבודו של רבי יוסף ענגיל כתב הסכמה מיוחדת במינה, ועל אף שרבי יוסף היה אז בן ל"ד שנים בלבד, כותב שם האבני"ז "אב בחכמה ורך בשנים, החריף העצום (וחדוש הוא שהאבני"ז שהוא עצמו היה חריף עצום התפעל מחריפותו של האברך הצעיר רבי יוסף) עינו כיונים על אפיקי הש"ס, סיני ועוקר הרים, בקיאות נפלאה, ויהיה תועלת גם למופלגי תורה". ובאמת עד היום לומדים בספר זה גם תלמידי חכמים מופלגים, עוד הסכמה יש שם מהג"ר יעקב מהרימלוב זי"ע בעמח"ס כוכב מיעקב, שגם הוא היה מפורסם בחריפותו, וכתב ש"כ שדבריו ערבים ומתוקים מדבש". עוד ספר חיבר בשם "אתון דאורייתא" ובו כ"ב כללים בסוגיות הש"ס כמנין כ"ב אותיות התורה, והוא באותו נתיב של הספר לקח טוב. עוד ספר חיבר אח"כ בשם "בית האוצר" והוא ספר על ענינים שבש"ס לפי האל"ף ב"ת, כגון באת אל"ף חיבר ספר שלם על כל הסוגיות המתחילות באת אל"ף, אין איסור חל על עינו, ועוד, וכיוצא בזה. עוד ספרים על אל"ף ומקצת אות ב' בענין ביטול, והשאר נאבדו.

ספרים אלו שפירטנו, הדפיסם בחייו, אך מלבד ספרים אלו כתוב על מצבתו, שהוא השאיר אחריו בפטירתו מאה ואחד ספרים בכתב יד, וכפי הנראה שכולם אבדו בעה"ר במלחמות. ברם ספר אל"ף הדפיס אחד מנכדיו בשנת תש"ב בשם "חוסן יוסף" והוא ספר על עניני קידושין, והערות על ס' מהרי"ט עמ"ס קידושין, ועל ס' אבני מילואים הל' קידושין. וכנראה ששאר הספרים אבדו, או שהם מוחבאים באיזה מקום, ואין אנו יודעים היכן הם נמצאים. כאמור לעיל רבי יוסף זי"ע חיבר מאה ואחד ספרים, ונכדו בהקדמתו לס' חוסן יוסף ח"ד כתב שמאותם מאה ואחד ספרים ישנם ל"ו ספרים מסדרת ספרי בית האוצר, ועוד כמה ספרים על מסכתות הש"ס, ועוד ל' ספרים בחכמת הקבלה. והיה לו דרך הלימוד יחיד במינו. ועוד לפני המלחמה הדפיסו ממנו מספר ספרים ומהם "אוצרות יוסף" דרשות לשבת הגדול, עפ"י יסודות של מהר"ל מפראג זי"ע. גם יש ממנו ספר חשוב מאד בשם "גליוני הש"ס" שהוא הערות קצרות על סדר זרעים מועד נשים נזיקין מבבלי וירושלמי דף אחר דף.

יפה נדרשת

חסד ה' שהמצוה נקראת על שם עושהו

אֶלֶּה תּוֹלְדוֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צִדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו אֶת הָאֱלֹקִים הִתְהַלֵּךְ נֹחַ (ו, ט).

בס' אור פני משה כותב בפסוק (פירש"י נח ו) אלה תולדות נח איש צדיק תמים היה בדורותיו את האלקים התהלך נח. וכנ"א פירוש בפסוק (התלים סב, י) וְלֹךְ ה' קָדִי בְּאֵתָהּ תִשְׁלַם לְאִישׁ כְּמַעֲשָׂוָה - דפשוטות לשון הפסוק קשה טובא, דאם משלמים לאיש כמעשהו בודאי שאין זה חסד, רק בדין הוא שיטול שכרו אחרי שעשה המעשה הטוב.

ומפרש, דהנה אמרו חז"ל (קידושין) בכל יום ויום יצרו של אדם מתגבר עליו ומבקש להמיתו ולאמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו עיי"ש. ומצא שהאדם לבדו לא עשה כלום רק בעזרת הקב"ה הצליח להתגבר, אבל הקב"ה ברוב חסדו מחשיב את הדבר כאילו האדם עשאו לבדו בלי שום עזרה. וזהו הכוונה "ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו" כאילו שהמעשה מתייחס רק אליו לבדו, והוא מקבל את שכרו משלם.

וזהו הכוונה בפסוק "אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים" וברש"י "שעיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים", היינו שהכתוב מייחס את מעשיו הטובים לנח עצמו שכביכול הוא עצמו עשאו לבדו, אבל האמת היא "את האלקים התהלך נח" שרק בזכות הקב"ה שעזרו הצליח נח במעשיו הטובים, אבל הקב"ה ברוב רחמי וחסדיו החשיבם לנח כמעשהו ונקראת על שמו עכ"ל."

והשנתי להוסיף שבזה יתפרשו המשך דברי רש"י "את האלקים התהלך נח, ובאברהם הוא אומר (חיי שרה כה, ט) אֲשֶׁר הִתְהַלַּקְתִּי לְפָנָיו, נח היה צריך סעד לתמוכו אבל אברהם היה מתחזק ומהלך בצדקו מאלו". ולדרכינו יתפרש, שנוח עצמו לבדו לא יכל להתגבר על היצה"ר והיה צריך לעזרת השי"ת. והיינו את האלקים התהלך

נח, אבל אברהם אבינו היה במדינה שלא היה לו יצר הרע כלל, כדכתיב גבי דוד המלך (תהלים קט, כב) ולבי חלל בקרבי [ודרשו חז"ל (בבא בתרא זי) שאברהם אבינו לא שלט בו יצה"ר עיי"ש] וע"כ אברהם אבינו לא הוצרך לטויעו של הקב"ה, וע"כ הלך לפניו כביכול, ולא היה צריך סעד לתמוכו, משא"כ נח שהיה צדיק תמים רק לגבי דורו כמו שהביא רש"י, והוא היה צריך סעד לתמוכו.

ומצינו גבי אברהם אבינו שהעידה התורה עליו (לך טו, ו) וְהִקְאָמַן בְּה' וַיִּחְשְׁבֶנָה לוֹ צִדְקָה וְגו'. ויש לפרש עפ"י הא דאיתא בש"ס קידושין (ה) א"ר יצחק מנין לבעל חוב שקונה משכון שנאמר (תצא כה, י) וְלֹךְ תִּהְיֶה צִדְקָה, אם אינו קונה משכון צדקה מנין מכאן לבעל חוב שקונה משכון. ובתוס' ד"ה צדקה כתבו, דלא מיקרי צדקה אלא הנותן משלו כדאיתא בב"ב (פח) צדק משלך ותן לו עיי"ש. והנה האמונה הטועה בלבנו ובלבול כל בני ישראל מכל הדורות, באה בירושה מנח האמונה של אברהם אבינו שנטע והשריש אותה אצל כל אחד ואחד, כמו שהעידה עליו התורה (וי"א יח, יט) כִּי יִדְעִיתִי לְמַעַן אֲשֶׁר יֵצֵא אֶת בְּנֵי וְאֶת בָּתוּר אֶחָיו וְשִׁמְרוּ דְבָרֵי ה', וע"כ האמונה שלנו אינה בגדר צדקה, כי צדקה נקראת רק כשנותן משלו ולא משל אחרים, אבל אברהם אבינו שהיה הראשון שגילה את השי"ת שיש אדון לבירה, הוא זכה שהאמונה שלו היתה בגדר צדקה היינו שנתן אמונתו להקב"ה כביכול משלו.

וזהו הכוונה "והאמין בה" ויחשבה לו צדקה", כי אמונתו של אברהם אבינו היתה משלו, כמוכא במדרש רבה (לך פ"ט ס"א) משל לאחד שהיה עובר ממקום למקום והוא בירה אחת אמר תאמר שהבירה הזו בלא מנהיג, הציץ עליו בעל הבירה אמר לו אני הוא בעל הבירה, כך לפי שהיה אבינו אברהם אומר וכו' הציץ עליו הקב"ה ואמר לו אני הוא בעל העולם עיי"ש. ועל כן נחשבת אמונתו בהקב"ה למדרגת צדקה.

(מוצש"ק ממרכיב מרחשון שנת תשנ"ב)

דבר בעתו

קדושת ימי הרחמים והרצון של תשרי מורגשת בחודש חשוון

היום ראש חודש מרחשון — מובא בשם הרה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע שאמרו בטעם הדבר שנקרא חודש זה בשם "מרחשון", אשר "מרחשון הוא מלשון רחוש מרחשון שפותרה" (עין הגיגה ג), שבחודש זה עדיין מורגשת קדושת הימים הנוראים של חודש תשרי, עד כדי כך שהשפתיים מרחשות כאילו מאליו את תפילת ימי הרחמים

והרצון, ובאמת יש לדבר טעם נוסף, מדוע נשאת קדושת ימי הרחמים והרצון שבחודש תשרי, אל תוך ימי חודש מרחשון. הנה אנו רואים שעל חודש מרחשון השנה, יש בו יומא דפגרא, או חג ומועד, וזאת חודש מרחשון שאין בו שום מועד, וזה משום חודש מרחשון אינו צריך שיהיה בו יום מסייים של מועד וכדומה, משום שכל הרעש של התפילות וההתעוררות שהיה לנו בחודש תשרי, נמשכים ומתפשטים עד סוף חודש מרחשון.

בענין טלית שאולה אם מברכין עליו

א) בשו"ע או"ח (סי' ס"ד) השואל מחבירו טלית שאינה מצוייצת, פטור מלהטיל בה ציצית כל' ל' יום דכתיב כסותך ולא של אחרים. וכתב המג"א (סי' ס"ד), דאם הטיל בה ציצית כתבו תוס' והרא"ש דהמברך על הפסיד, כמו נשים שמברכות על מצוה שהזמן גרמא עיין שם.

ובשו"ת רבינו יעקב מליסא (סי' א') הביא להקשות, דמאי שנא טלית שאולה שיכול לברך, ומאי שנא אתרוג שאול ביום ראשון שאינו יכול לברך, ותירץ "דבשלמא טלית שאולה דלא פסלה תורה, כי אם פטרה התורה מצוייצת, ועל פטור יכולין לברך, כמו נשים במצות עשה שהזמן גרמא, אבל בלובל ואתרוג שאולין דלא שייך שם פטור, כי אם פסלה התורה מלצאת, ועל פסול לא שמענו מעולם לברך, וזה ברור לחלק בין פסול לפטור" עכ"ל.

ב) ועדיין צריך ביאור, מאי שנא ציצית מאתרוג, הא תרווייהו מצוות נינהו, ואמאי בציצית יכול לברך על שאולה אף שהוא פטור, ובאתרוג אינו יכול לברך על השאול. ואדרבה יש מקום לומר דבציצית לא שייך לחייב עצמו במקום שהוא פטור מן הדין, והוא עפ"י מש"כ בס' גור אריה למהר"ל (י"ב פ"ג מ"ד י"י), דמצות עשה היא קנין המעלה ולכן יכולין נשים לחייב עצמן אף במצות עשה שהזמן גרמא, דאף שהן פטורות מ"מ"הן יכולות לקנות את המעלה הבאה ע"י קיום המצוה, אבל לא תעשה אינו גורם קנין המעלה, והעיקר הוא שלא יעבור על רצון הבורא, וע"כ בלאוין שנשים אינן מצויות בהן כגון כל תטמאו כבהנים או לא תקיפו, לא שייך להחמיר על עצמן ולאסור מה שלא אסרה התורה עיין שם. ועיין בזה בס' החרויות נתן עה"ת (תולדות עמו ע"ט), וא"כ ציצית דהוי כמו מתיב, שמתיר ללבש את הבגד של ד' כנפות, לא שייך להחמיר ולברך אף בשאולה, דכיון שבגד זה פטור ממילא לא שייך להתירו ע"י

חק גנה

עניני הלכה
משוילתנו של רבינו ז"ע
הטלת ציצית, ואיך יברך.

ג) ברם באמת נראה דציצית אינו בגדר מתיב, דאין איסור ללבש בגד ד' כנפות בלא ציצית, אלא שיש עליו מצות עשה להטיל ציצית על בגד ד' כנפות, וכמש"כ המג"א (סי' י"ג סק"ה) בשם המרדכי, בנפסק הציצית בשבת דמותר ללבשו, דלא אמרה תורה לא תלבש בגד בלא ציצית, אלא שאם לובש בגד של ד' כנפות איכא מצוה להטיל בו ציצית, ובשבת שהוא אנוס ואינו יכול להטיל ציצית פטור מן המצוה עיין שם, ומוכח דציצית הוי מצוה ולא מתיב, דאל"כ גם בשבת היה זקוק למתיב ואסור ללבוש בלא מתיב, וכיון דציצית היא מצוה א"כ יש מקום לקיימה אף כשהוא פטור.

ד) ומכל מקום אכתי אינו מובן, דמאי שנא ציצית דיכול לברך על השאולה ואף שהוא פטור, ועל אתרוג השאול אינו יכול לברך. ולכאורה "ל' דאתרוג הוי מצוה חיובית ציציתה התורה לקח ד' מינים, ואמרה תורה שאינו יוצא אלא כשהוא קנינו דהוי לכך, ושאולה שאינו בגדר לכך נמצא שלא עשה כמצוות התורה ולא יצא ידו וחובתו, אבל בציצית שאין חיוב ללבש בגד ד' כנפות כדי שיתחייב בציצית וכרמב"ם (פ"ג מציצת ה"א) עיין שם, אלא דברצונו תליא שאם רוצה ללבש בגד ד' כנפות איכא מצוה להטיל עליה ציצית, וכיון דברצונו תליא א"כ גם כשרוצה להתחייב ולהטיל ציצית על טלית שאולה הרושת בידו. ומי"מ עדיין קשיא, דהא חזין דאינו יכול לחייב עצמו להטיל ציצית על בגד של ג' כנפות, וא"כ איך יכול לחייב עצמו ולהטיל ציצית על בגד שאול, כיון דמן התורה פטור מציצית.

ה) אולם נראה לומר, דבציצית סיבת חיוב המצוה היא לבישת בגד

ד' כנפות, אלא דלא חייבתו התורה אלא כשהבגד הוא שלו, ועל כן יכול לחייב עצמו ולברך גם על השאולה, כיון דכפ"פ עיקר סיבת החיוב דהיינו לבישת בגד ד' כנפות איכא גם בשאולה. אבל באתרוג הא דבעינן שיהא קנינו מדין לכך, הוא מעיקר מעשה המצוה, דקרא ולקחתם לכם פירושו של לקיחה ביד והן קנין, והיכי דלא הוי שלו אלא שאולה איכא חסרון בעצם המעשה של ולקחתם שפירושו גם שיהא קנינו, וכמו שכתב בס' כפות תמרים סוכה (מ"א ב) בשם תשו' הרא"ש (כלל ל"ה סי' ב) דדעת רבינו אבגדור ז"ל דולקחתם פירושו קניו עיין שם, והכפות תמרים תמה עליו דהא ולקחתם היינו נטילה ביד עיין שם, אולם יעויין בגליון ה"שס לירושלמי ערלה (פ"א ה"א), שדייק מירושלמי שם שאמרו ולקחתם לכם בדמים לא מן המצוה, דמבואר דולקחתם היינו קנין וכרבינו אבגדור עיין שם. וא"כ לא שייך לברך על אתרוג השאולה, דהא בזה חסר עיקר המצוה של ולקחתם לכך שהוה הקנין, והוי כאילו לא לקח את האתרוג ביד בדוא"כ דלא שייך לברך. ועיין ס' המנהיג (ה' אתרוג אות כ"ה) דלא תקנו לברך על לקיחת לולב ואף על פי שכתוב בתורה ולקחתם, שהלקיחה היא הקנייה במשמע והנטילה היא לשון נשיאה עכ"ל, וכעין זה כתב הלבוש (או"ח סי' תני"א סי') דמברכין על נטילת לולב, דלקיחה של פירוש קנין גרידא, ומדכתיב ולקחתם היינו לקיחה תמה, ולפי"ן דבעינן לקיחה ביד, ולפי"ן תקנו לומר לשון נטילה שפירושו שאוחזו בידו עיין שם, ועיין שו"ת פני מבין (או"ח סי' ר"ח), ומכל מקום גם לדידוהו י"ל דהקנין הוא מעיקר המצוה, אלא דלשון לקיחה כולל גם לקיחה ביד. ועיין שו"ת להורות נתן (פ"א סי' מ"ט), וכיון דהקנין הוא מעיקר המצוה, א"כ כשלא קנאו לא שייך לברך, דהוי ליה כאילו לא לקחו כלל בידו, בדוא"כ שאינו יכול לברך, דהוי כאילו לא לבש בגד ד' כנפות דודאי דלא שייך להטיל בו ציצית, כיון דליכא מעשה מצוה כלל.

(שו"ת להורות נתן חלק י סימן ד)

המשך "שיח מוהר"ן"

מביא הרבה מאד אחרונים וספרי שו"ת לרוב. כאמור רבי יוסף ז"ע ישב כל היום וכתב חידושי תורה, ושמעתי שעד כדי כך היה רגיל לכתוב, עד שאפילו בשבת שלא היה יכול לכתוב, סיבב כל הזמן את ידו בצורה שכותבים בה, מחמת רגילותו התדירה לכתוב חידושי תורה.

ונביא כאן ד"ת מרבי יוסף ז"ע אשר כתב בס' בית האוצר — בדברי הגמ' (בבא קמא מא): עה"פ (ואתחנן ו' יג) את ה' אלקיך תירא ודרשינן "את" לרבות תלמידי חכמים. היינו כשם שצריך לירא מהקב"ה כך יש לו לאדם לירא מהת"ח ולכאורה היכן משמע מהפסוק שצריך לירא מהת"ח ברם כל מקום שמצינו שכתוב "את" הכוונה לרבות את הטפל לעיקר, כגון בסוכה (ו') דרשינן עה"פ (מצועע ד' ט) ורחץ את בשרו במים [בעינין טמא שצריך לטבול] ודרשינן "את" בשרו, את הטפל לבשרו, והיינו שערו, דאנ"ג ששערו לאו היינו גופו, מ"מ מתיבת "את" מריבין את הטפל לבשרו, והיינו שער ששערו דבוק לבשרו (ע"י"ש ברש"י). וכן מצינו בברכות (ל') עה"פ וערתם ערלתו את פרו, ודרשינן "את" פרו, את הטפל לפרו, ומאי נירו שומר לפרי (קליפתו) ע"י"ש. וחזוין תיבת "את" מרבה בכל פעם את הטפל לעיקר, והנה כאן כתוב את ה' אלקיך תירא ודרשינן לרבות תלמידי חכמים, והטעם כי התלמידי חכמים הם דבוקים וטפלים להקב"ה, ולכן כשם שצריכים לירא מהקב"ה כך גם צריכים לירא מהתלמידי חכמים, שהם טפלים ודבוקים בהש"ת עכ"ת ד."

ואפשר להוסיף בדרך דרוש, דהנה מצינו בפרשת השבוע (נח ו') את האלקים התהלך נה, ופירש רש"י "דנח היה צריך סעד לתמוכו, אבל אברהם היה מתחזק באשרו ומחלץ באשרו מאליו, כדכתיב (חיי כד, ט) שאברהם אמר האלקים אצדקו התהלכתי לפניו" עכ"ל. והנה הדין הוא בשמות הקדושים שאסור למוחקם, משום לא תעשו כן לה' אלקיכם, והנה אם יהיה כתוב לה' הדין הוא (ע"י שבויעת לה) שאת הלמ"ד מותר למוחק משום שהוא שם שנטפל לפניו, וכשכתוב את הלמ"ד עדיין לא היה כתוב השם, ונמצא שהלמ"ד לא נתקדש כלל, ומותר למוחקו, אבל אם יהיה כתוב אלקים שאז האותיות כ"ס אחרי השם, אסור למוחקם, שהרי שם שם שנטפל לאחרי וחסור למוחקם, שכן בשעה שכתבו את האותיות כבר היה כתוב השם והוא קידש את האותיות שבאו אחריו. והנה גבי נח כתיב "את האלקים התהלך נח", הכוונה שנה היה מתהלך אחרי האלקים, היינו קודם הקב"ה וא"כ נח, נמצא שהיה נח בחינת שם שנטפל לאחרי, וקיבל הקדושה מהקב"ה. והנה

רש"י הביא שאברהם אמר על הקב"ה "אשר התהלכתי לפניו" היינו שאברהם הלך לפני הקב"ה, א"כ נמצא שאברהם היה שם שנטפל לפניו, ואין בו קדושה כלל, שהרי מותר למוחקו, וזה לא יתכן שאברהם יהיה בדוגמה פחותה מנח. והנראה לומר בזה, דאיתא במדרש (ב"ר פמ"ז סי') שהאבות הם מרכבה לשכינה, פירושו שאברהם היה המרכבה להקב"ה. והנה מרכבה עפ"י שו"ת היינו שאדם שרוב על העגלה, נמצא שהעגלה נושאת אותו, והנמשל, שהצדיקים מסיעים ומפסרמים את אלקותו יתברך שמו בעולם. ולכן אברהם אבינו היה המרכבה לשכינה, שהוא מנהיג כביכול את הקב"ה. נמצא כביכול אילו השכינה מפילה לאברהם אבינו, כמו האדם שנוכח על העגלה, הרי העגלה היא העיקר, דלולא העגלה לא יתכן לנסוע, כך גם אברהם שהוא המרכבה לשכינה, כביכול הקב"ה נטפל לאברהם. ולכן גבי נח כתיב את האלקים התהלך נח משום שנח לא היה מרכבה לשכינה, והקב"ה היה צריך לתמוכו, והיה נטפל לאחוריו, ורק בגלל זה היה לו קדושה, משא"כ אברהם שהיה המרכבה עצמה, ולא היה צריך להתקדש ע"י הקב"ה ע"י שיהיה נטפל לאחוריו, אלא הוא בהשגתו הפרטית הגיע למדרגה כזאת, כאילו הוא הנהיג את הקב"ה כביכול. [הגם שאי אפשר לומר שבשר ודם נהיג את הקב"ה, אבל מ"מ חזוין להדיא במדרש שהאבות הם המרכבה].

ונאמר כאן עוד ד"ת מרבי יוסף ז"ע ע"פ המזבא באחד מספריו הגורים — עה"פ (בלק כג, ט) הן ע"פ לבודד ישכון וגוים לא יתחשב — דלכאורה קשה הרי אנו רואים שכל בני ישראל מפורזים ומפורדים בכל קצוי תבל, ומעורבים הם בין הגוים. ברם הכוונה, דהנה עיקר העיקרים שבאדם הוא המחשבה, שהרי מחשבתו של אדם היא מנהיגתו, וגופא בתר רישא אזיל (עירובין נ"א), וזאתא בירושלמי (בבמות פ"ג ה"ב) דעכו"ם אין להם מחשבה, כגון אם רוצים להכשיר מאכל שיקבל טומאה, צריכים לך מחשבה שהמים יועילו להכשיר את המאכל לקבל טומאה, אבל אם עכו"ם יניח המים, לא יועיל בזה מחשבה להכשיר המאכל לקבל טומאה, דעכו"ם אין להם מחשבה, אבל לישראל מועלת מחשבתו, וממילא אנ"ג שישראל מעורבים בין הגוים, מ"מ הני מילי בגופם, אבל המחשבה שלהם הוא בנפרד, דעכו"ם אין להם מחשבה, ומחמת זה הם נקראים "לבודד". והוה שאמר הן ע"פ לבודד ישכון, ואם תאמר שאנו רואים שאין זה כך, ע"פ אנו רואים לא יתחשב ר"ל דעכו"ם אין להם מחשבה, נמצא שישראל הם "לבודד" מחמת שאצלם מועלת מחשבה, ומחשבתם מובדלת מהעכו"ם, משא"כ בעכו"ם דאין להם מחשבה.

וחיית להיות על הציון בווינה ביום בדר"ח חשון שהוא יום פטירתו. גם זמיתו להיות בצינו של זקנינו רבינו החתם סופר ז"ע ביום היארצייט כ"ה תשרי, כידוע ציונו של החת"ס ניצל בדרך נס, והרשעים באותם הימים הפורו והרסו את כל שטח בית החיים, וכמה יהודים צדיקים שמסרו את נפשם, ושילמו הרב ממון, כדי להציל לפחות את קברי הגאונים הטמונים, שם כציונם של החתם סופר, רבי משולם איגרא (סיסמנעיק), רבי עקיבא איגרא הראשון בעל משנת דר"ע, רבי מרדכי מוכיח, רבי דניאל פרוסטין, ועוד כמה גאונים. והחת"ס כתוב על רבי משולם איגרא "זאתי שתי זועותי שתי ספרי תורה", וגם כתוב שרבי משולם איגרא היה חריף כ"כ גדול, וכשהיה אומר איזה דבר חידוש לא היו מבינים אותו, וכתוב החת"ס על עצמו, שלולא שהוא עצמו היה אומר פעם אותו חידוש מעצמו, שאז לא היה מבין את דבריו של רבי משולם, מחמת חריפותו העצומה. ובבית החיים החדש טמונים בנו של החת"ס ה"ה רבינו הכתב סופר, ותלמידו רבי חיים סופר בעל המחנה חיים, וכמה דינים מבית דינו של החת"ס, והדיינים שבדורות שלאחריו.

גם זמיתו לנסוע במיוחד, הגם שהוא דרך ארוכה מאד, וזה טורח גדול לנסוע לשם, אולם נסעתי לשם בכונה, לעיירה אונטרדורף, ושם היה האב"ד ור"מ הגה"ק רבי שמואל רוזנבערג ז"ע בעמח"ס "באר שבע", ולמ"ד של הכתב סופר ז"ע. ואבי ז"ע הי"ד הצדיק רבי עמרם למד אצלו בישיבתו במשך ארבע שנים, ולכן רציתי לנסוע לשם במיוחד, והוא עיירה קטנה, והרב מאונטרדורף היו לו מאות תלמידים, ואפילו מאמריקה היו באים בחורים ללמוד באונטרדורף לפני שכמונים שנה. והיה רגיל לומר לתלמידיו, שכל מי שבא לכאן מוכרח ללמוד, משום שאין כאן דבר אחר לעשות חוץ מללמוד, שכן כל העיירה כולה היא בסה"כ רחוב אחד קטן. ולדי אונטרדורף יש עיירה קצת יותר גדולה ושמה קעזמרק, ובחור שביקר בעיירה היא שילחו אותו משיבתו. ועל מצבתו כתבו "למד תורה לשמה המשיש ושבע שנים". עוד כתוב שם "העמיד אלפי תלמידים כולם תלמידי חכמים ויראי שמים". ובאמת כל התלמידים שלמדו שם, היו מפורסמים בתורה ויראת שמים שהיתה טבועה בדמם. וזכרתי מה שסיפר אבי מורי ז"ע, שהרצפה עליה עמד הרב מאונטרדורף בתפלת שמונה עשרה, היתה נרטבת מים הדמעות ששפך הרב בשעת תפלתו.

(מוצש"ק מברכין מרחשון שנת תשס"ג)

ניתן לקיים ציונותה הק' ולהשתתף בהדפסת הספרים ולזכות "למליון יושר" ולי"כות גדולה בזה ובבא" וכלשון רבינו הגה"ק ז"ע א"א בציונותה הק' על ידי עמדות "דרמים פלוס" - "מכון להורות נתן"

מתוך צוואת רבינו זצוק"ל

7 יולי 1994

וְכָל מִי שִׁיעוּר לְהַדְפֵּס הַסְפְּרִים הַלְלוּ לֹא לְזִכְרוֹת גְּדוּלָה בְּזֶה וּבְבֵּא"ה

וְכָל מִי שִׁיעוּר מִמֶּנּוּ לְהַדְפֵּס הַסְפְּרִים הַלְלוּ לֹא לְזִכְרוֹת גְּדוּלָה בְּזֶה וּבְבֵּא"ה

וְכָל מִי שִׁיעוּר מִמֶּנּוּ לְהַדְפֵּס הַסְפְּרִים הַלְלוּ לֹא לְזִכְרוֹת גְּדוּלָה בְּזֶה וּבְבֵּא"ה

יו"ל על ידי
'מכון להורות נתן' להוצאת והפצת
כתבי רבינו בעל 'להורות נתן' ז"ע"א
- לקבלת העלוך במייל וכן להערות
והצעות - נא לפנות לאימייל
mln0527157594@gmail.com

